

Posudek na výukové DVD o Československu v letech 1969–1989

autoři:

Mgr. Kamil Činátl, Ph.D.

Mgr. Jaroslav Pinkas

recenzent:

PhDr. Jan Mervart, Ph.D.

DVD se zaměřuje na období posledního dvacetiletí socialistického panství v Československu a hned na úvod je třeba předeslat, že se tímto počinem učitelům dostává do rukou jedinečná výuková pomůcka. Autoři se výklad éry československé normalizace, potažmo „reálného/rozvinutého socialismu“, nerozhodli omezit pouze na preferované politické dějiny, ale DVD rozdělili do šesti relativně vyrovnaných částí věnujících se postupně společnosti, politice, kultuře, službám a zásobování, životnímu prostředí a stylu. Takto zvolený koncept výrazným způsobem překračuje striktní, byť často nereflektované, totalitární paradigma dávající přednost výhradně dějinám politiky a politických represí. Autoři se posledním dvěma tématům nevyhýbají, naopak počítají s nimi jako s výraznými fenomény „reálného socialismu“, zároveň však od samého počátku sledují cíl v podobě mnohvrstevnatého představení tehdejšího režimu a společnosti. Ve shodě s kulturními studii či posledními českými pracemi k této problematice (M. Pullmann) dávají recipientům prostor, aby rozpoznali další roviny tohoto dvacetiletí (kulturní vzory, prostor pro částečnou identifikaci s režimem, prostor pro jeho kritiku a podobně). Výsledkem je tak kompaktní celek, který je jednak prost normativních výkladů a jednak velký prostor poskytuje učitelům i žákům/studentům.

Autory přiznaná snaha po „nevyčerpávající povaze“ předkládaného souboru fakt je vůbec dle mého soudu jedním z největších přínosů recenzovaného DVD. Didakticky není DVD pomůckou ke klasickému frontálnímu výkladu, nýbrž vhodným nástrojem pro interakci mezi učitelem a žáky: jednotlivé filmové ukázky přibližují daný jev/soubor jevů, jež jsou rozpoznány na základě dialogu/diskuse a dále interpretovány. Audiovizuální materiál je navíc strukturován dle metodického klíče založeného na kategorizaci „ilustrujeme, klademe si otázky, srovnáváme a hodnotíme“. Učitel i žák/student jsou tak vedeni k samostatnému myšlení, zjišťování dalších informací, interpretačních klíčů a podobně, což není u pomůcek podobného typu automatické.

Jistou slabinu výukového materiálu spatřuji v absenci slovenského kontextu. Nejedná se přitom pouze o historický vývoj (odlišná podoba a povaha normalizace ve východní části republiky), ale i o kulturní rozměr slovenských reálií (jazykem počínaje a popkulturovou i

architekturou konče atd.); vhodně použitelné by přitom byly ukázky ze snímků poslední dekády „normalizace“ (Iná láska, 1985 – D. Trančík; Iba deň, 1988 – M. Ruttkay, K. Hečko, V. Štric; Sladké starosti, J. Herz – 1984; Postav dom, zasad' strom, J. Jakubisko; já milujem, ty miluješ, D. Hanák - 1980). Ve výkladových částech pro učitele bych současně uvítal přítomnost širšího srovnání se západními zeměmi, odkud byly často čerpány módní či pop kulturní vzory a s nimiž bychom zároveň našli zajímavé paralely (panelová výstavba, byť v odlišném čase; vymezení mainstreamové společnosti vůči undergroundu/minoritám a podobně); na případné paralely upozorňuji v přiložených poznámkách. Na zvážení rovněž dávám poměrně extenzivní použití ukázek z kinematografie vzniklé až po pádu komunistického režimu; rozhodně bych se na tomto místě přimlouval za zohlednění této skutečnosti v úvodu či v jednotlivých komentářích (přeci jen se jedná o projekci aktuálních představ o „reálném socialismu“ do minulosti a celá řada citovaných snímků by šla stejnými učiteli použít v debatách na téma „vyrovnávání se s minulostí“, „antikomunismus“ a podobně).

Jednotlivých textům současně prospěje jazyková i redakční úprava, v případě recenzovaného DVD se nicméně jedná o mimořádně kvalitní výstup, který může být, v závislosti na vůli učitele, používán na všech typech škol (včetně vysokoškolských seminářů). O přínosnosti jeho publikování tedy není pochyb.

V Praze dne 29. 12. 2012

Jan Mervart